

Srbija na putu priključenja EU

Izazovi i očekivani efekti

Prof. dr Natalija Bogdanov

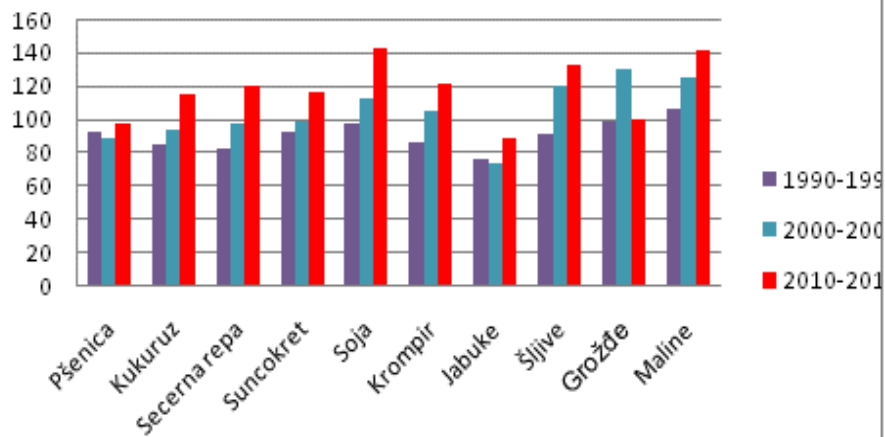
Univerzitet u Beogradu Poljoprivredni fakultet

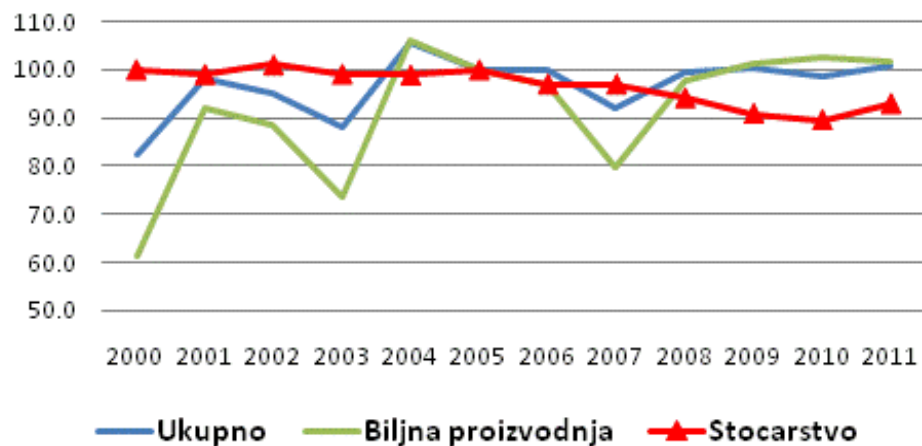
Postojeće stanje u sektoru

- **Ekonomski značaj** - Visok udeo u GDP, (pre)visok udeo u zaposlenosti;
- **Proizvodni efekti** – rast prinosa u biljnoj proizvodnji i ekstenziviranje setvene strukture (monokultura); nastavlja se pad proizvodnje u stočarstvu;

Promene u visini prinosa biljnih proizvoda
(1980-89 = 100%)

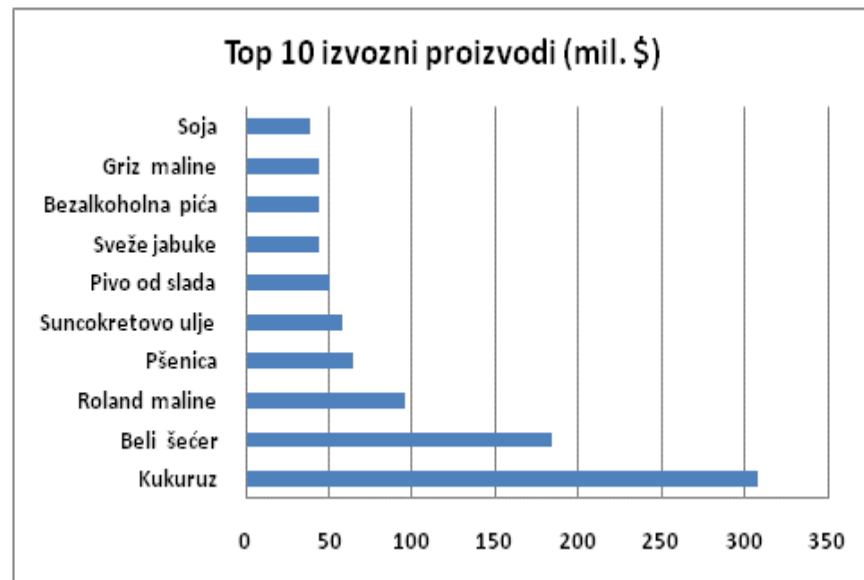
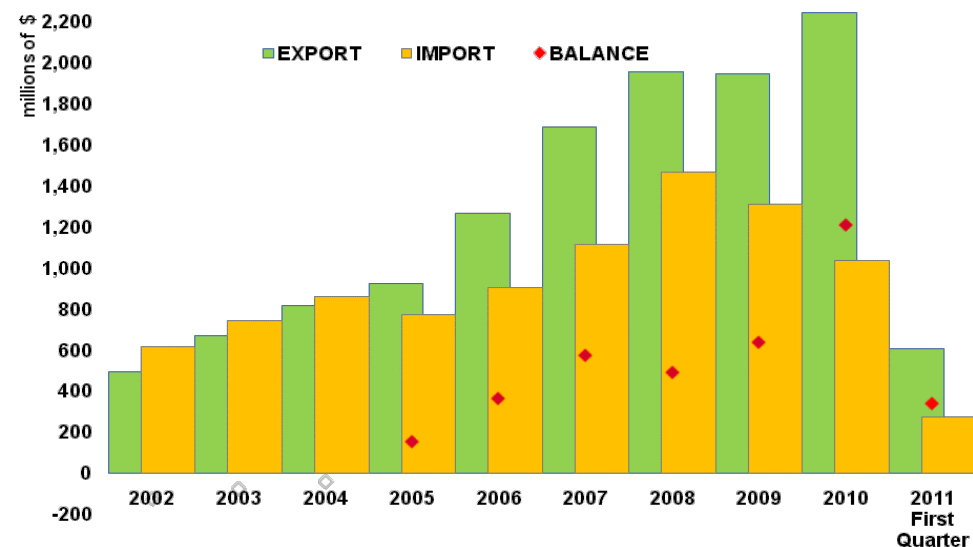

Indeksi proizvodnje
(2005=100%)

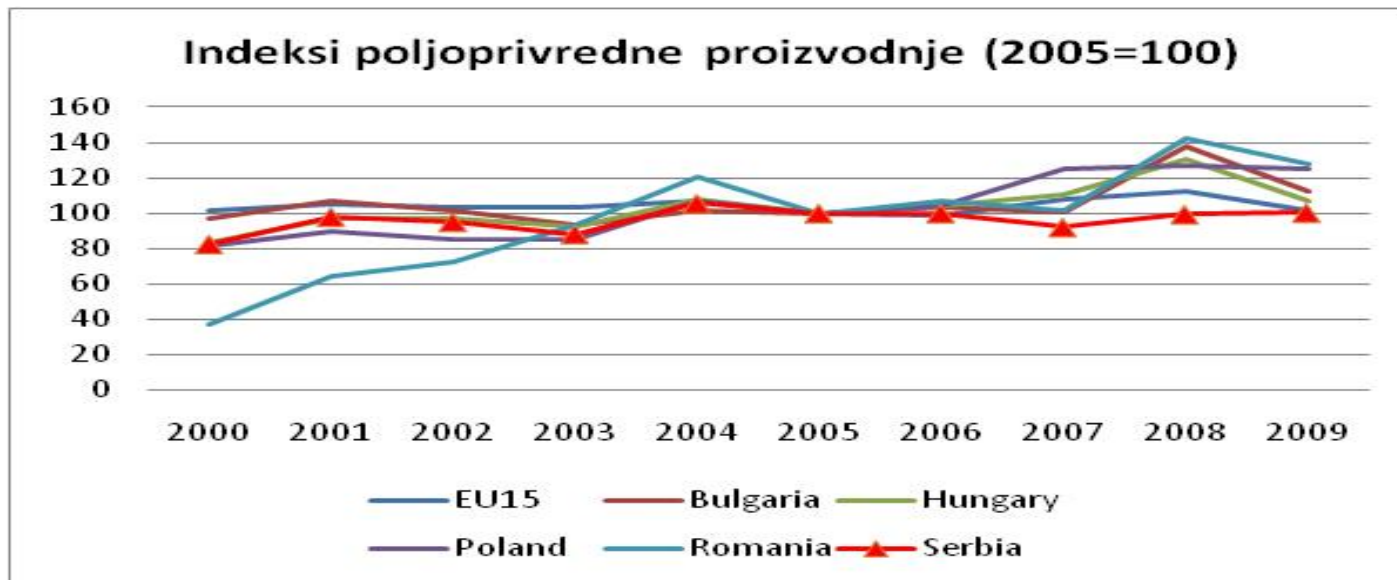
Postojeće stanje u sektoru

- **Spoljna trgovina** – rast izvoza i suficita, pogoršanje izvozne strukture; uticaj cena žita;

Postojeće stanje u sektoru

- **Konkurentost** – produktivnost po ha i zaposlenom niska; cenovna konkurentnost visoka – jeftino zemljište(?) i radna snaga; konkurentnost kvalitetom zaostaje;
- **Rast konkurentnosti uslovljen oporavkom drugih sektora** i razvojem ruralne ekonomije van poljoprivrede

Izazovi procesa priključenja (1):

IPARD - Finansijski plan EU pomoći - Procenjen godišnji iznos sredstava: 27-50 miliona eura godišnje, ali.... **uslovi:**

- Dobijanje statusa “zemlje kandidata” za članstvo u EU

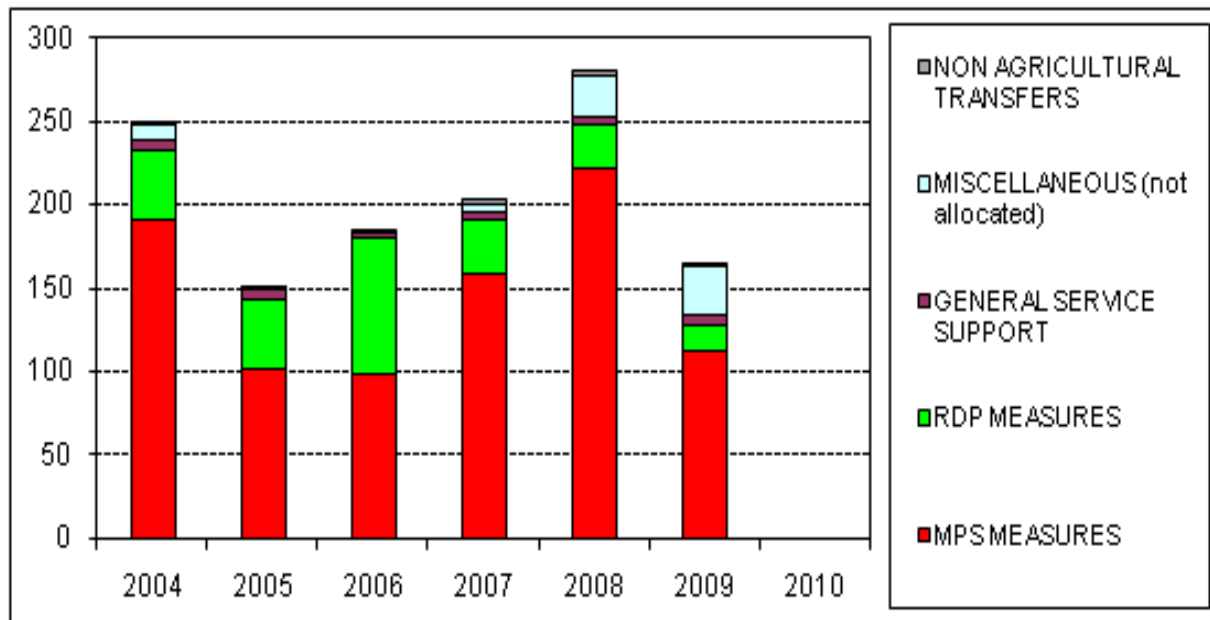

- Akreditovan sistem plaćanja- Uprava za agrarna plaćanja
- Akreditovano Upravno telo za ruralni razvoj (Managing authority)
- Napisan i usvojen IPARD program
- Usvojena sva neophodna sekundarna zakonska regulativa
- Pripremiti i realizovati plan promocije programa podrške ruralnom razvoju
 - Upoznati javnost i korisnike o kriterijumima za korišćenje sredstava iz ovih fondova

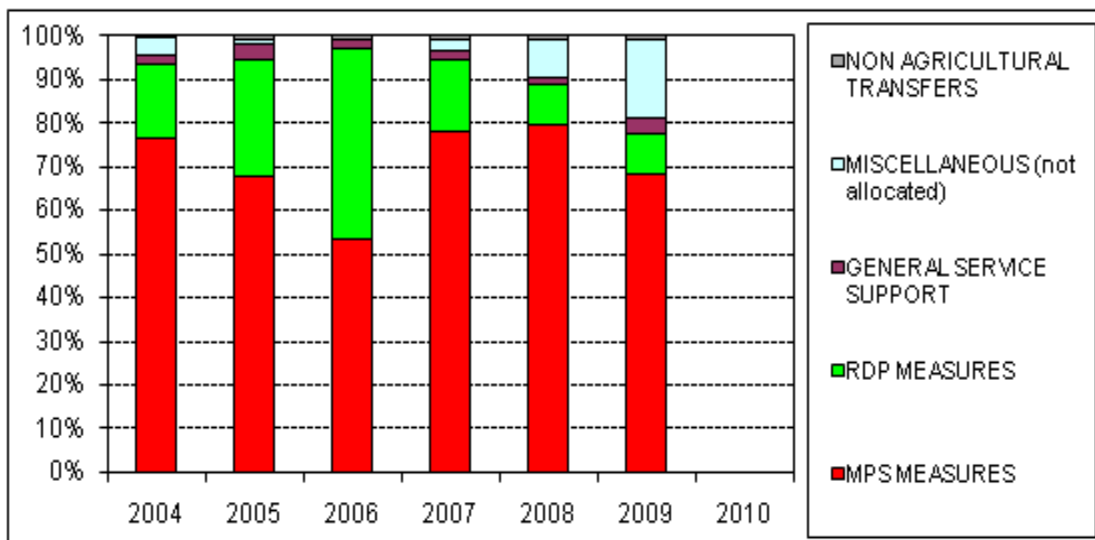
Izazovi procesa priključenja (2):

- Zakonske i institucionalne reforme se sprovode, različita dinamika po pojedinim segmentima;
- Slabe karike: javni servisi, poslovna infrastruktura, logistika, kadrovi ;
- Nestabilnost budžetske podrške po obimu, strukturi i korisnicima!
 - Glavni mehanizmi podrške su direktna plaćanja, uvozna zaštita i subvencionisani krediti!
 - Važni strukturni problemi, regionalne i strukturne nejednakosti, ekološki problemi i sl., nisu adekvatno zastupljeni u političkim intervencijama i merama podrške

Ukupna budžetska podrška u mil. EUR

Struktura budžetske podrške (%)

Izazovi procesa priključenja (3):

- **Zakodavstvo** - **kontinuirano** usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa EU legislativom - tehnički propisi različitog stepena obaveznosti; Poglavlja pregovora 11, **12** i 13; podela nadležnosti među institucijama;
- **Institucije** – izgradnja novih i unapređenje postojećih institucija, kadrovsko popunjavanje i jačanje. Efikasnost institucija, horizontalna i vertikalna saradnja;
- **Budžet** - dugoročnost, stabilnost, **predvidivost politike**. Prilagođavanje režima podrške EU okviru; porast budžetskih izdvajanja za poljoprivredu;

Očekivani efekti priključenja (1)

- Moguće budžetske implikacije (pod pretpostavkom pristupnog perioda 5-7 godina):
 - neto-transfer od 1.1 – 1.67 mlrd. € (sa faznim DP ili bez faznog usklađivanja)
 - Budžetski transferi uključuju i oko 980 mil. € strukturnih fondova
 - Ovi transferi činili bi 1.4% budžeta CAP-a i 2% ukupne pomoći iz strukturnih fondova
 - Transferisani EU fonodvi činili bi 2.6-3.7% GDP Srbije (bez značajnijeg efekta na ekonomski rast EU)

Očekivani efekti priključenja (2)

Procenjena direktna plaćanja Srbiju

	Proizvodnja 2007-2009 (1,000 tona, grla, hl)	Premija po ha, toni, grlu, hl (€)	Direktna plaćanja (miliona €)
Žita	7,908	260.82	498.2
Uljarice	753	143.64	47.3
Proteinski usevi	710	164.58	51.3
Bikovi	42	210	8.8
Junice	16	150	2.4
Muzne krave	34	200	6.8
Premija za klanje (krave)	437	80	35.0
Premija za klanje (telad)	23	50	1.2
Ovce	1,328	25	33.2
Mleko	1,566	35.50	55.6
Vino	168	75	12.6
Ostalo ("Small products")			8.4
Ukupno			760.7

Procenjeni iznosi direktnih plaćanja za period faziranja

Godine	t	t+1	t+2	t+3	t+4	t+5	t+6	t+7	t+8	t+9
"Faziranje" (%)	25	30	35	40	50	60	70	80	90	100
Ukupna direktna plaćanja(milion €)	190	228	266	304	380	456	532	608	685	761
Direktna plaćanja po (€)	51	61	71	81	102	122	143	163	183	204

Očekivani efekti priključenja (3)

- **Postoje i ozbilje pretnje:**
 - Rizik od daljeg rasta (i onako velikih) regionalnih nejednakosti; produbljen **jaz sver-jug**;
 - Neizvesna pozicija velikog broja malih gazidnstva, ukoliko na vreme ne nađu način za generisanje eksternog ili dodatnog dohotka; produbljen **jaz veliki – mali**;
 - Zatvaranje velikog broja malih pogona koji ne ispunjavaju standarde (posredan efekat i na lokalni tržišni lanac)

Preporuke (1)

- **Pregovori o pristupanju se samo tako zovu**, ali to ne znače!!! Razgovara se o tome koliko je zemlja ispunila svoje obaveze; Zbog toga je važno:
 - Poznavati CAP u svim njegovim segmentima (i do najsitnijih detalja); Znati kakva su rešenja primenjena u drugim zemljama, kakva odstupanja od opštih pravila;
 - Fokusirati se na prioritete;
 - Proces mora biti transparentan (kako prema EU, tako i prema stakeholderima)
 - Baze podatka - konzistentne, precizne, jako dobro poznavanje nacionalnih specifičnosti i dokumentacija o tome (odstupanja od EUROSTAT-a su objektivna realnost!)

Preporuke (2)

- Koordinacija institucija i informacija – **dobra administracija je najvažniji kapital u pregovorima.** Pripremiti, edukovati i uvežbati administraciju
- Realno postaviti očekivanja - političke konsekvence loših procena.
- Reforme zahtevaju vreme (već previše propušteno) i budžetska sredstva (skup proces)!
- Jaka politička volja, rešenost, (u slučaju Srbije **konsenzus najširih razmera**) su ključni!

Hvala !